

ဗျာတုန် ‘သင့်တော်သည်’/ ‘တတ်ကောင်းသည်’ မရှိတဲ့၊ ဗတ်အင်္ဂလိက်မှူး ‘to be proper’/ ‘to be right’/ ‘to be fit’ မရှိရ။

သွဟ်ရထ — အဓိပ္ပါယ်(၁) သွဟ်စေခံ။ နိမာန်။ သွမာန်။ သွလေပ်။ သွဝံ။
တတ်နိုင်သည့်။ စွမ်းနိုင်သည့်။ တတ်စွမ်းသည့်။ ဖြစ်နိုင်သည့်။
can/could, to be able to, to be possible, to be competent, to be sufficient

- “ယုံဒေ၊ မဟံစိက္ခန္ဓာ။ မလ္လဟိဒေ၊ မာတုဂါမ္မးဂှ် ပင်ယိုက်ကေတ်တဲ ဝိနိဂဇ္ဇင်တဂှ်ကိုလေဝ် တွဟ်နမင်မွဲဂှ် ဟံသွဟ်ရထဏီ။ ယုံဒေ၊ ဩလဟိမ္မဲမွဲဂှ် တွဟ်နယှိုဂှ် ယဝ်ဟံသွဟ်ရထမှူး လဟိပွဂှ် ဟံဂပ်ဂပ်ဟို ဟံဂပ်ဂပ်ယှိုဟေင်” (သင်္ဂဟဗေဒသတ်တေကံ ပဟိဂှ်ဒေဇကုရ။) (၅၅၀။ ၉-၁၄၅။ ပ-၄၀၇။ အစွေခံ။) ပွဲမူဗျာ/ ဘုရားလောင်းသည် “ညီထွေး၊ သင်သည် မလိမ္မာသည်၏အဖြစ်ကြောင့် မိုက်သည်၏အဖြစ်ဖြင့်သာလျှင် ဆို၏။ မာတုဂါမေည်သည်ကို ချီ၍ရွက်၍သွားကုန်သော သူတို့သည်လည်း စောင့်ရှောက်အံ့သောငှာ မတတ်နိုင်။ အကြင် အမှုကို ပြုအံ့သောငှာ မတတ်နိုင်၊ ထိုအမှုကိုပြုခြင်းသည် မသင့်” ဟုဆိုလို၍။ (၅၅၀။ ပ-၅၉၈။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအင်္ဂလိက်/ “Brother,” said the Bodhisatta, “your words are the words of folly. You might carry a woman about in your arms and yet she would not be safe. So do not essay **the impossible.**” (The Jataka: Vol. I & II: Book I: p-310) (လဟိပွမဟံသွဟ်ရထယှို = the impossible)
- “ယုံခမီ၊ မာတုဂါမ္မးဂှ် သွိုင်ညးမမင်မွဲမာန်သန်။ မာတုဂါတံဂှ် တွဟ်နမင်မွဲခဲဂှ် ဟံသွဟ်ရထဟေင်ရ ခမီတံ။ ဝိနိပွဲဝိမာန်ဆုကြိုက်မသျှင်လောန် ပွဲဒေါင်မှာသွိတ်ဂှ် စွဲလင်ခဲတဲကိုဂှ် လေဝ် မင်မွဲခဲဟံမာန်ကို” ရံဝံ(ဂးတဲ) ကျပ်တြဲတံဇာတ်အတိတ်တေရ။ (၅၅၀။ ၉-၃၂၇။ ဒု-၂၁၈။ အစွေခံ။) ပွဲမူဗျာ/ “ရဟန်း၊ မိန်းမမည်သည်ကား စောင့်ရှောက်ခြင်းငှာ မတတ်ကောင်း။ ရှေးပညာရှိတို့သည်လည်း မာတုဂါမကို သမုဒ္ဒရာအလယ် လက်ပံပင်ပျိုဗိမာန်၌ နေစေကုန်လျက် စောင့်ရှောက်ကုန်သော်လည်း စောင့်ရှောက်ခြင်းငှာ မတတ်နိုင်” ဟု မိန့်တော်မူ၍ အတိတ်ကို ဆောင်တော်မူ၏။ (၅၅၀။ ဒု-၆၉၃။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအင်္ဂလိက်/ The Master said, “Woman **cannot** be guarded. There is no keeping her safe. Sages of old placed a woman in mid ocean in a palace by the Simbali lake, but failed to preserve her honour.” Then he told a story of the olden time. (The Jataka: Vol. III & IV: Book IV: p-60)
- ပြဘာတ်ဂှ်သွာန်တဲ ညးအလုံဇမ္ဗုဒိပ် သှ်ဟံမာန် သွာန်ပြဘာတ်ဂှ်တဲ ပြဘာတ်ကျောံအာချင် သာရဂှ်တဲ “မူရ်ညးမွဲ သှ်သွာန်အဲ မသွဟ်ရထရော” ပြဘာတ်ဂး။ (၅၅၀။ ၉-၂၄၄။ ပ-၆၉၃။ အစွေခံ။) ပွဲမူဗျာ/ ထိုပရိမိဇ်သည် ဇမ္ဗူကျွန်းအလုံး၌ ပြောဆိုဘက်ကိုမရ၍ သာဝတ္ထိပြည်သို့ လာပြီးသော် “ငါနှင့်တကွပြောဆိုခြင်းကို ပြုအံ့သောငှာ အဘယ်သူသည် စွမ်း

နိုင်အံ့နည်း” ဟုမေး၍။ (၅၅၀။ ဒု-၃၄၈။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မူအင်္ဂလိက်/ It is said that this man could not find any one to argue with him in all India; till he came to Savatthi, and asked whether any one **could** dispute with him. (The Jataka: Vol. I & II: Book II: p-178)

- ဇာဒိသိုင်ဂုံ စပျူန်တဲ ဇုတ်ဂင်အာကအ်ဂုံတဲ ကအ်ဂုံဂုဟ်အာတဲ တွဟ်နဂဇွင်ဂှဲစတုဂ် ဗွံ သွဟ်ရဇတဲ ဒွံင်ကေတ်ပွဲဇရေင်တံ့ဆုမဲ့ရ။ (၅၅၀။ ဇ-၃၀၈။ ဒု-၁၅၀။ အစွောံ။) ပဲ့မူဗွာ/ ထိုအခါ အသားကိုစားသော တခုသောခြင်သေ့၏လည်၌ အရိုးသည်ငြိ၏။ လည်သည် ဖူးဖူး ယောင်၏။ အစာကို ယူအံ့သောငှာ မတတ်နိုင်။ ကြမ်းတန်းသောဝေဒနာသည် ဖြစ်၏။ (၅၅၀။ ဒု-၆၁၅။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မူအင်္ဂလိက်/ Now a certain lion, while devouring his prey, had a bone stick in his throat. His throat swelled up so that he **could not** take any food and severe pains set in. (The Jataka: Vol. III & IV: Book IV: p-17)
- သွိုင်မဒ္ဒဝဂ် နိဿဲကိဂ္ဂကျာ်တဲ ကတိုန်ခံင်တူယဲပူမတ် မဇ္ဇော်ကိုဒြဟတ်ဂ်ဒ်တဲ ဖျူန်ဂြိုဟ်သွိုင် ဂ်ကတ်တိုန်တဲ ဆီဇ္ဇော်တိတ်အာ နူတရင်ပဿာဝမဂ်ရ၊ နူဂ်တဲသွိုင်ကတိုန်ယဲဂ်ရ၊ အာသဝ် ဂမ္ဘိုင်မဆိုက်ဗွက်တံဂ် တွဟ်နလ္လီပရာဂ် ဗွံ သွဟ်ရဇတဲ ဝီဟံမာန်ရ။ (၅၅၀။ ဇ-၄၀၁။ ဒု-၄၆၄။ အစွောံ။) (တရင်ပဿာဝမဂ် = ပါင်ဂွံင်ဓယျာ/သဗျာ။) ပဲ့မူဗွာ/ ထို(မဒ္ဒဝ)မင်း သည် မိဖုရားကိုမှီ၍ စိုးရိမ်ခြင်းကြီးစွာဖြစ်၏။ ပူသောနုလုံးရှိသည်ဖြစ်၍ သွေးယို၏။ ထိုအခါ မှစ၍ ထိုမင်း၏ဝမ်းမှ သွေးထွက်၏။ ကြီးစွာသောအနာဖြစ်၏။ ကြီးမြတ်ကုန်သော မင်း၏ ဆေးသမားတို့သည် ဆေးကုအံ့သောငှာ မတတ်နိုင်ကုန်။ (၅၅၀။ တ-၂၆၉။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မူအင်္ဂလိက်/ Then great sorrow for her fell upon him (the king): his heart became hot and poured out blood: after that blood flowed from his entrails, and his sickness became great. The great royal physicians **could not** cure him. (The Jataka: Vol. III & IV: Book VII: p-208)
- ဒကာတံဂမ္ဘိုင်တုန် ကုခမိဂ် ပိဏ္ဏပါတ်မပြဲပြဲ ကိုဒါန်ဟံမာန်ရ။ ခမိဂ်တုန် ဂွံဒွံင်ပွဲဘာမဒးရးဂ် ကိုလေဝ် ဟိုတ်ဟံကလိဂွံ ပိဏ္ဏပါတ်ဗွဲမသွာတဲ ပုဝ်ခပ်ခမိဗွံ သွဟ်ရဇတဲ ရ။ (၅၅၀။ ဇ-၄၂၉။ ဒု-၅၉၆။ အစွောံ။) ပဲ့မူဗွာ/ ထိုပစ္စန္နရွာသားတို့သည် ထိုရဟန်း အား မွန်မြတ်သောဆွမ်းကို လှူခြင်းငှာမတတ်နိုင်ကုန်။ ထိုရဟန်းအား လျောက်ပတ်သော ကျောင်းကိုရလျက်လည်း ဆွမ်းဖြင့်ပင်ပန်းရကား မဂ်ကိုလည်းကောင်း ဖိုလ်ကိုလည်းကောင်း ဖြစ်စိမ့်သောငှာ မတတ်နိုင်။ (၅၅၀။ တ-၄၉၈။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မူအင်္ဂလိက်/ - the people - were unable to supply his alms-bowl with savoury food; and though he was in a pleasant place of abode, he was so distressed for alms that he **could not** enter upon the Path or its Fruition. (The Jataka: Vol. III & IV: Book IX: p-291)

- ကြံ့ခိုင် မိမိဖောမိသတ်ဗျူအာတဲ့ ရံဝံဂးကိုကောန်ရ၊ “ယံ့ကောန်၊ လျှပ်ဝံ ကြံ့ဇေ့ဝံ့ တွဟ် နသအာဂ် အဲဟံ့သ့ဟ်ရထေရကောန်။ ပြဝါတေ့က်ဂမ္တိုင်ဝံ့ ကောန်အဲမြဲမြန်ရ” (မဖောမိ သတ်သိုင်တေ့က်)ဂးတဲ့ ပြဝါဂ် ဇိုန်ကိုဖောမိသတ်ရ။ (၅၅၀။ ၆-၄၈၄။ ၇-၂၂၃။ အစွေခံ။) ပွဲမူဗွာ/ ထိုအခါ ဘုရားလောင်းအဘကျေးမင်းသည် အိုသောကာလ၌ “ငါသည် ယခုအခါ အဝေးသို့သွားခြင်းငှာ မတတ်နိုင်ပြီ။ သင်ချစ်သားသည် ဤကျေးအပေါင်းကို ဆောင်လော့” ဟု ဘုရားလောင်းအား ကျေးအပေါင်းကို ဆောင်နှင်း၏။ (၅၅၀။ ၈၇-၂၀၈။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေဂ်လိက်/ His father now grown old said to him, “I **am able no longer** to go far afield; do you take care of this flock,” and committed the lordship of it to his son. (The Jataka: Vol. III & IV: Book XIV: p-176)
- “သိုင်သိဝိဂ် ပွဲတဲဝံ့ ကုလအာတ်မဲ့ ကျင်အာတ်ဂဇောင်မတ်ဏ္ဍတေမုး ဂဇောင်မတ်ဂ် ဣ တေတွံပိတ်တဲ ဣတေသကိုဒါန်ညိ သာဂ်ဣတေချပ်လပ်ရ။ တွဟ်နသကိုဒါန်ဂဇောင်မတ်ဂ် သ့ဟ်ရထေညိဟာ ဟံ့သ့ဟ်ရထေဟာ အဲစေံစတ်ရံင်ညိ” ဣန်ဂး။ (၅၅၀။ ၆-၄၉၉။ ၇-၃၉၅။ အစွေခံ။)

တင်သမ္ဘီ။ ဝေါဟာရ ‘သုဟ်ရထ’ ဝံ့ ပွဲအဓိပ္ပါယ်ဗွာ ‘စွမ်းနိုင်သည်’/ ‘စွမ်းဆောင်နိုင်သည်’ ဂ် ပံင် ဗစပ်ကိုကြိယာတွဟ်မဲ့သွာင်တဲလေဝ် ကြိယာစါပွဲမဲ့အဆက် စကာမာန်ကိုရ။ စကာသင်ဝံ့မုး ဝေါဟာရ ‘သုဟ်ရထ’ ဝံ့ ညံးဒဲးမံင်ပွဲဂတကြိယာမဲ့သွာင်ဂ်ရ။ ပယိုက်ဂမ္တိုင်ပွဲသွပ်ဝံ့ သြင်လူတ်စီစတ်ရံင်ညိ။

- “ယံ့သိုင်မပြ၊ ဩပုဂ်မဲ့ဂ် နွံကိုသဒ္ဓါတဲ ဝံ့သွင်သျှိုက်ကျာ် ဝံ့သွင်သျှိုက်ခပ်သင် ဝံ့သွင်သျှိုက် စရင်ခပ်ကုသိုက် နှိခပ်သဒ္ဓါရ။ ပုဂ်မူကိုပညာ မဂ္ဂိုင်မိင်ဂြိုင်ညာတ် မွဲညာန်မသ့ဟ်ရထမတီ ဟိုတ်ဖို ညံင်မရာတ်ဂ် ပွဲခမီအရီမပြဂ်ကို မရာတ်ဝံ့ညာတ်လပ်တဲ ပွဲခပ်ကုသိုက်မဂ္ဂိုင်ဂ် မရာတ် ပွဲလပ်ညိ။ မရာတ်လွဟိုတ်မာဲညိ။ မှာဇန်တံညးဂမ္တိုင်လေဝ် မရာတ်ဖအောင်ခေံတံ ကိုဝံ့ပွဲ ကုသိုက်ညိ” သိုင်ဣန်ဂး။ (၅၅၀။ ၆-၃၉၁။ ၃-၄၃၃။ အစွေခံ။) (မွဲညာန်မသ့ဟ်ရထမတီ ဟိုတ်ဖို = အကြောင်းအကျိုးကို သိခြင်းငှာစွမ်းနိုင်သော ဉာဏ်အမြော်အမြင်ရှိသည်။)
- ညံ့မွဲပညာမဆဲး ပုဂ်မဲ့ ပွဲကာလဟိုတ်ညိညမဒ်ဂ် မွဲပညာမသ့ဟ်ရထမသျှိုက်ကွေံ ဟိုတ်ဒ ခိုက်ညးဒ်တဲ နကွတ်ကို နဂကူဇကု နဒြပ်ဇကုမဂ္ဂိုင်ကို နဇာတ်ကို ညးမဒ်သဟာဲမိတ်ဇကုတံ ဂ် ဟံ့ဝံ့ဗွေက်ဗျုပ်ရ။ —။ (၅၅၀။ ၆-၄၅၃။ ၇-၆၄။ အစွေခံ။) (မွဲပညာမသ့ဟ်ရထမ သျှိုက်ကွေံ ဟိုတ်ဒခိုက်ညး = သူတပါးတို့၏ ဆင်းရဲဒုက္ခကို ဖြတ်ခြင်းငှာစွမ်းဆောင်နိုင် သော ပညာရှိသည်။)
- ဝူကျာ်သေဝ်ရံင်အိုတ်တဲ ပွဲဒေါင်ညးဂမ္တိုင်ဂ် လှသောနုတ္တရမဲ့ဂ် ဇော်လောန် သျှိုက်လောန်နုညး ဂမ္တိုင်ရ။ ဂတာဇိုင်ခေံသတိုဇော် တမတ်တဲခေံဇော် သော်ခေံဒကာန် သော်ပါင်ခေံဂြိုင် ဗျုန် ခေံကွန်တဲ ခေံတတ်စေံပါလောန်ရ။ လှဂ် မဒ်ဝီဝဲဖောမိသတ် နုတမ္ဘာရောင်ဂ် ဝူကျာ်ညာတ်

